

Відродження пам'яті про Голодомор. Українська діаспора та її внесок у відродження України.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. Поки в СРСР тема Голодомору та багато сторінок української історії замовчувалися, українська діаспора зберігала історичну пам'ять, розвивала наукові осередки, видавала джерела й твори, підтримувала політв'язнів та інформувала світ про репресії.

- пояснити, чому діаспора могла досліджувати заборонені в СРСР теми
- назвати головні наукові та видавничі осередки українців за кордоном
- охарактеризувати внесок Омеляна Пріцака, Джеймса Мейса, Петра Яцика
- пояснити роль діаспори у відродженні пам'яті про Голодомор

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Радянське замовчування	У СРСР історія Голодомору 1932–1933 рр., репресій, визвольного руху й політичної еміграції була вилучена з вільної публічної дискусії.
Вільні осередки за кордоном	Діаспора мала можливість створювати наукові інституції, видавництва й архіви поза радянською цензурою.
Гарвардський осередок	З 1968 р. при Гарвардському університеті працював Український науковий інститут; важливу роль у його розвитку відіграв Омелян Пріцак.
НТШ	Відроджене Наукове товариство ім. Т. Шевченка продовжувало наукову працю та видання «Енциклопедії українознавства».
«Смолоскип»	Зарубіжні видавничі центри друкували твори дисидентів, документи УГГ та матеріали про політв'язнів українською й англійською мовами.
Голодомор у міжнародному просторі	У 1986 р. Роберт Конквест видав «Жнива скорботи», а дослідження Джеймса Мейса стали важливими для міжнародного вивчення трагедії.
Меценатство	Петро Яцик фінансував українознавчі проєкти, наукові інституції та довідкові видання.
Культурні «мости»	Яків Гніздовський, Антін Рудницький, Серж Лифар та інші представляли українську культуру у світовому контексті.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
1968	Початок роботи Українського наукового інституту Гарвардського університету
1970-ті	Розширення видання дисидентської літератури й самвидаву за кордоном
1979	Відкриття у Великій Британії філіалу Римського Українського католицького університету
1986	Вихід праці Роберта Конквеста «Жнива скорботи»

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
діаспора	частина народу, що живе поза межами історичної батьківщини
історична пам'ять	суспільне збереження та осмислення знань про минуле
українознавство	комплекс досліджень про історію, культуру, мову та суспільство України
політична еміграція	перебування за кордоном через політичні причини або переслідування

4. Постаті та організації

- Омелян Пріцак
- Роберт Конквест
- Джеймс Мейс
- Петро Яцик
- Роман Шпорлюк
- Яків Гніздовський
- Серж Лифар

5. Причина → подія → наслідок

Радянська цензура і замовчування Голодомору та репресій

Наукові центри й видавництва → публікація джерел і самвидаву → міжнародні дослідження Голодомору

Збереження національної пам'яті, поширення правди про Україну та інтелектуальна підтримка майбутнього відродження

Підсумок уроку

Діаспора зберегла значний масив знань і джерел, які радянська цензура намагалася витіснити з публічного простору. Через науку, видавничу діяльність і меценатство вона допомогла повернути Україні історичну пам'ять.